

An Analysis of Parenting Styles and Their Influential Demographic Factors Among Parents in Ilam City

Maria Rahimi¹

1. Assistant Prof, Department of Sociology and Cultural Studies, Faculty of Literature and Humanities, University of Ilam, Ilam, Iran.

* Corresponding Author E-mail: ma.rahimi@ilam.ac.ir, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-0974-0163>.

Received: 27/04/2025, **Revised:** 29/10/2025, **Accepted:** 24/11/2025

Abstract

This study, recognizing the importance of parenting styles in shaping children's social skills, emotional regulation, and academic achievement, used a survey method to investigate different types of parenting styles among families in Ilam. The statistical population of this research consisted of parents with children aged 3 to 18 in the city of Ilam. A questionnaire was used to collect data, which was then analyzed using SPSS software. Findings indicate that authoritative parenting, with the highest rate of use, is recognized as the dominant parenting style in this city, while the authoritarian parenting style has the lowest rate of use. At the same time, there is a hidden profile of the permissive parenting style among Ilam families, which could perhaps be named the second most prevalent style in the city. Accordingly, statistical analysis shows a significant difference in the frequency of the three parenting styles (authoritative, permissive, and authoritarian). Parental gender also influences attitudes towards the authoritative style, with fathers expressing a more positive attitude than mothers. Middle-aged parents use the authoritative style more often, while with increasing age, the inclination towards this style decreases and shifts towards the authoritarian style. Higher education is also associated with a greater tendency to use the authoritative style. Overall, parental age and education are important factors in the choice of parenting style in Ilam.

Keywords: Authoritative Parenting Style, Permissive Parenting Style, Authoritarian Parenting Style, City of Ilam, Parents' age, Parents' education.

How to Cite: Rahimi, M.(2026). An Analysis of Parenting Styles and Their Influential Demographic Factors Among Parents in Ilam City. *Journal of Sociology of Lifestyle*, 11(2), 66-84. [In Persian].

Extended Abstract

Background and Purpose

Parents, through their strategies and reactions, collectively known as parenting, prepare children for individual and social life. Parenting styles significantly influence children's moral development. Consequently, recent empirical studies, with an increasing focus on parenting paradigms, have highlighted the necessity of examining study also aims to investigate the types of parenting styles prevalent in the city of Ilam and the role of parents' demographic variables in their inclination towards these styles. The goal is to provide a clear picture of the common patterns, thereby laying the groundwork for the design of targeted and localized interventions to promote family well-being.

Materials and Methods

In this research, while utilizing documentary and library methods, a survey study method was also employed. The statistical population comprised parents and heads of households aged 25 to 65 years who had children aged 3 to 18 years or had experience in raising children. A total of 384 individuals were studied using a multi-stage cluster sampling method. The data collection instrument in this study was the standard questionnaire of Robinson et al. (2001) on parenting styles, and the data were analyzed using descriptive and inferential statistics in SPSS.

Findings

The findings indicate that the authoritative style, with the highest mean, is the most common parenting style in this city, while the authoritarian style has the lowest rate of use. Analysis of variance showed that the difference between the means of these three styles is statistically significant. The Tukey post-hoc test also confirmed that the authoritative style is used significantly more than the other two styles. Furthermore, fathers had a more positive attitude towards the authoritative style compared to mothers. Parents' age also played a significant role in their attitudes towards all three styles; the inclination towards the authoritative style was higher in middle age, the inclination towards the authoritarian style increased with age, and the permissive style was more prevalent in the 45-54 age group. Finally, an increase in parents' education level was associated with an increased preference for the authoritative style and a decreased preference for the authoritarian and permissive styles. These findings suggest a cultural and educational tendency in Ilam towards authoritative interaction and highlight the influence of parents' gender, age, and education on their attitudes towards parenting styles.

Discussion

The results show that the authoritative parenting style is the most common among parents in Ilam, which aligns with the findings of some domestic research and is considered a positive cultural trend. However, it differs from a study in Rasht, emphasizing the importance of considering regional variations. Internationally, the benefits of the authoritative style have also been confirmed. The significant presence of the permissive style is identified as a potential challenge, while the relatively limited use of the authoritarian style is a positive finding. Additionally, demographic factors such as gender (fathers having a more positive attitude towards the authoritative style), age (peak inclination towards the authoritative style in middle age and increased inclination towards the authoritarian style with age), and education level (a positive correlation between higher education and preference for the authoritative style, and a negative correlation with authoritarian and permissive styles) significantly influence parents' attitudes towards parenting styles. This underscores the need for designing targeted educational programs tailored to the cultural and demographic characteristics of this region. Promoting parents' education level is also emphasized as a crucial factor in improving the quality of parenting.

Conclusion

This research in the city of Ilam revealed that the authoritative parenting style is the most prevalent, which is considered a positive cultural aspect. Nevertheless, the presence of the permissive style and the influence of

demographic factors like parents' education, gender, and age on their attitudes necessitate the design of educational programs that are sensitive to the cultural and social characteristics of this area. It is recommended that parenting education programs in Ilam be designed considering these factors to strengthen the authoritative style and reduce the inclination towards permissive and authoritarian styles. Furthermore, conducting qualitative studies to gain a deeper understanding of the cultural beliefs and values affecting parenting styles is advised.

Conflicts of Interest

The author(s) commit that the article has not been published in another journal and will not be submitted to another journal until a final decision is made, and in case of withdrawal, the review fee will be paid. Ms. Maria Rahimi is introduced as the corresponding author to handle all matters related to this article, and all material and intellectual property rights for the publication of the article are transferred to the journal. The author(s) declare that the article is the result of their research, the rights of contributors have been respected, research ethics principles have been observed, and there was no financial support.

References

- Abar, B., Carter, K. L., & Winsler, A. (2009). The effects of maternal parenting style and religious commitment on self-regulated study in a precollege sample. *Learning and Individual Differences*, 20, 25-29. DOI: 10.1016/j.adolescence.2008.03.008.
- Azkiya, M., & Darban Astaneh, A. (2003). *Ravash-haye Karbordi-ye Tahghigh*, [Applied research methods]. Keyhan Publications. (In Persian)
- Baumrind, D. (1991a). *Effective Parenting during the early adolescent transition* In P. A. Cowan & E. M. Hetherington (Eds.), *Family transitions* (Vol. 2, PP. 111-163). Hillsdale NJ: Erlbaum .
- Baumrind, D. (1991b). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95 .
- Baumrind, D. (1993) The average expectable environment is not good enough: A response to Scarr. *Child Development*, 64, 1299-1317. <http://dx.doi.org/10.2307/1131536>
- Colman, R. A. (2002). Attachment security and problem solving behaviors of mothers and children. *Merrill-Palmer Quarterly*, 48(4), 337-359.
- Davami, A. (2023). The role of mothers' parenting styles, family cultural capital, and social skills in girls' upbringing. *Nashriye-ye Elmi-ye Ravanshenasi-ye Farhangi-ye Zan*, [Scientific Journal of Cultural Psychology of Women]. <https://doi.org/10.22034/jwcp.2023.705619> (In Persian)
- Li, X., Shi, K., Zhang, J., Cao, T., & Guo, C. (2024). A family dynamics theory perspective on parenting styles and children's aggressive behavior. *BMC Psychology*. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-02217-3>
- Maccoby, E. E. (1984). Socialization and developmental change. *Child Development*, 55, 517-528.
- Mirzaei, M., Chehrazad, M. M., & Yaghoubi, Y. (2009). Parenting styles of parents in Rasht city. Do Faslname-ye Daneshkade-haye Parastari va Mamayi-ye Ostane Gilan, [*Gilan Nursing and Midwifery Faculty Biannual Journal*], 19(61). (In Persian)
- Najjarezadeh, T., & Nasri, M. (2023). Culture and parenting styles (with emphasis on Baumrind's attachment styles). *Faslname-ye Pazhuheshname-ye Motale'at-e Rahbordi-ye Olum-e Ensani va Eslami*, [*Journal of Strategic Studies in Humanities and Islamic Sciences*], 5(58). (In Persian)
- Robinson, C. C., Mandleco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. (2001). *The parenting style and dimensions Questionnaire (PSQD)*. In B. F. Perlmutter, J. Touliatos, & G. W. Holden (Eds.), *Handbook of family measurement techniques: Vol 3. Instrument & index* (pp. 319-353). Thousand Oaks: Sage .
- Sarwar, S. (2016). Influence of Parenting Style on Children's Behaviour. *Journal of Education and Educational Development*, 3(2).

- Shokoohi-Yekta, M., Parand, A., & Faghihi, A. N. (2006). A comparative study of parenting styles. Nashriye-ye Tarbiat-e Eslami, [Journal of Islamic Education], 2(3). (In Persian)
- Smetnana, J. G. (2011). *Adolescents, families and social development: How teens construct their worlds*. West Sussex, England: Wiley-Blackwell .
- Tabatabaei, S. A., Fazli, R., & Yarali, J. (2014). Investigating the relationship between parents' parenting styles with academic achievement and behavioral disorders of elementary school students. *Faslname-ye Khanevadeh va Pazhuhesh [Journal of Family and Research]*, 18.doi: 20.1001.1.26766728.1392.10.1.1.4 (In Persian)
- Vasiou, A., Kassis, W., Krasanaki, A., Aksoy, D., Favre, C. A., & Tantaros, S. (2023). Exploring Parenting Styles Patterns and Children's Socio-Emotional Skills. *Children*, 10(11), . <https://doi.org/10.3390/children1007-1126>.
- Yao, R. (2023). *Effects of parenting styles on young children's social skills*. SHS Web of Conferences, 174, 08004. DOI:10.1051/shsconf/202317101017.

SLS فصلنامه جامعه‌شناسی سبک زندگی

جامعه‌شناسی سبک زندگی

نوع مقاله: پژوهشی

تحلیل الگوهای فرزندپروری و عوامل جمعیت‌شناختی مؤثر بر آن در میان والدین شهر ایلام

ماریا رحیمی^۱

۱. استادیار گروه جامعه‌شناسی و مطالعات فرهنگی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران

* ایمیل نویسنده مسئول: ma.rahimi@ilam.ac.ir؛ ارکید: <https://orcid.org/0000-0003-0974-0163>

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۹/۰۳

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۴/۰۸/۰۷

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۰۷

چکیده

با توجه به اهمیت الگوهای فرزندپروری در شکل‌گیری مهارت‌های اجتماعی، تنظیم هیجانی و پیشرفت تحصیلی کودکان، مطالعه حاضر به روش پیمایش، به بررسی انواع سبک‌های فرزندپروری در بین خانواده‌های شهر ایلام پرداخته است. جامعه آماری این پژوهش را والدین دارای فرزند ۳ تا ۱۸ سال در شهر ایلام تشکیل دادند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسش‌نامه بوده و داده‌ها هم از طریق نرم‌افزار SPSS مورد تحلیل قرار گرفتند. یافته‌های تحقیق، حاکی از آن است که سبک فرزندپروری مقتدرانه، با بالاترین میزان کاربرد، به عنوان سبک غالب فرزندپروری در این شهر شناخته می‌شود؛ در حالی که سبک فرزندپروری مستبدانه کمترین میزان را دارد. در عین حال، یک نیم‌رخ پنهان از سبک فرزندپروری سهل‌گیر هم در بین خانواده‌های ایلامی وجود دارد که شاید بتوان از آن به عنوان دومین سبک رایج فرزندپروری در این شهر نام برد. به این ترتیب، تحلیل آماری، تفاوت معناداری را در فراوانی سه سبک فرزندپروری (مقتدرانه، سهل‌گیرانه و مستبدانه) نشان می‌دهد. جنسیت والدین نیز در نگرش به سبک مقتدرانه مؤثر است، به طوری که پدران نگرش مثبت‌تری را نسبت به مادران در این زمینه ابراز می‌کنند. والدین میان‌سال بیشتر از سبک مقتدرانه استفاده می‌کنند، در حالی که با افزایش سن، گرایش به این سبک کم و به سبک مستبدانه زیاد می‌شود. تحصیلات بالاتر نیز با تمایل بیشتر به سبک مقتدرانه مرتبط است. در مجموع، سن و تحصیلات والدین، عوامل مهم در انتخاب سبک فرزندپروری در ایلام هستند.

کلیدواژه‌ها: سبک فرزندپروری مقتدرانه، سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه، سبک فرزندپروری مستبدانه، شهر ایلام، سن والدین، تحصیلات والدین.

استناد به این مقاله:

رحیمی، ماریا. (۱۴۰۵). تحلیل الگوهای فرزندپروری و عوامل جمعیت‌شناختی مؤثر بر آن در میان والدین شهر ایلام. جامعه‌شناسی سبک زندگی، ۱۱(۲)، ۶۶-۸۴.

Copyright ©The authors

Publisher: University of Tabriz, Tabriz, Iran

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>)

مقدمه و بیان مسأله

چارچوب بوم‌شناختی اجتماعی برونفن‌برنر^۱، که رشد را به عنوان یک فرایند اجتماعی و ناشی از تعامل بین افراد و محیطشان درک می‌کند، پیشنهاد می‌کند که در میان عوامل جامعه‌پذیری، والدین، مهم‌ترین نقش را در رشد کودکان ایفا می‌کنند (1: vasiou et al, 2023). والدین با راهبردها و واکنش‌های خود که تحت عنوان فرزندپروری از آنها یاد می‌شود، کودکان را برای زندگی فردی و اجتماعی آماده می‌کنند. پس سبک فرزندپروری را می‌توان مجموعه‌ای از نگرش‌ها، رفتارها و احساسات والدین نسبت به فرزند یا فرزندان‌شان دانست (1: Ibid). گفتنی است که سبک‌های فرزندپروری به طور قابل توجهی بر رشد اخلاقی کودکان تأثیر می‌گذارند (3: li, 2024) و از این رو مطالعات تجربی اخیر، با تمرکز فزاینده بر پارادایم‌های فرزندپروری، ضرورت واکاوی الگوهای منسجم سبک‌های فرزندپروری را در چارچوب‌های متفاوت روان‌شناسی و جامعه‌شناسی برجسته ساخته‌اند. از جمله دومی (۱۴۰۲) بر نقش شیوه مقتدرانه فرزندپروری مادران، سرمایه فرهنگی و مهارت‌های اجتماعی در تربیت دختران تأکید می‌کند. در حالی که نجارزاده و نصری (۱۴۰۲) تأثیر فرهنگ بر شیوه‌های فرزندپروری و دلبستگی را مورد بررسی قرار داده‌اند. میرزایی و همکارانش (۱۳۸۸) در رشت الگوهای سرد/طردکننده یا حمایت بیش از حد والدین را شناسایی کرده‌اند. در مطالعات خارجی هم، لی و همکارانش (۲۰۲۴) از نظریه پویایی خانواده استفاده کرده‌اند تا پیچیدگی‌های ارتباط بین سبک فرزندپروری و پرخاشگری کودکان را بهتر نشان دهند. وایسو و همکارانش (۲۰۲۳) نیز الگوهای مختلف فرزندپروری و ارتباط آن‌ها با مهارت‌های اجتماعی کودکان را بررسی کرده و دریافتند که الگوی «بسیار مقتدرانه»، کمترین مشکلات رفتاری را دارد. یائو (۲۰۲۳) نیز بر تأثیر مثبت سبک دموکراتیک و تأثیر منفی سبک‌های سهل‌گیرانه و ناپایدار بر مهارت‌های اجتماعی کودکان خردسال تأکید کرده است. سرور (۲۰۱۶) نیز نشان داده است که سبک مستبدانه منجر به رفتار مشکل‌ساز می‌شود و در مقابل، سبک مقتدرانه روشی مؤثر است.

با وجود پیشرفت‌های قابل توجه در مطالعات فرزندپروری، بویژه در ایران، ادبیات موجود با یک شکاف علمی-بافتی^۲ (این اصطلاح به معنای فاصله میان تحقیقات علمی و ویژگی‌های خاص فرهنگی و اجتماعی جوامع مختلف است که می‌تواند مانع از تعمیم نتایج پژوهش‌ها به گروه‌های مختلف شود)، روبروست. غالب پژوهش‌ها در این حوزه بر نمونه‌های شهری در مناطق مرکزی و کلان‌شهرهای ایران متمرکز بوده‌اند. این مطالعات، ارزشمند هستند اما ممکن است در ارائه یک تصویر جامع از پدیده‌های اجتماعی در سراسر کشور، چندان کارآمد نباشند. زیرا نتایج آن‌ها لزوماً قابل تعمیم به جوامع با ویژگی‌های فرهنگی، قومی و اجتماعی متمایز نیست.

استان ایلام در غرب ایران، دارای بافت اجتماعی و فرهنگی منحصر به فردی است که آن را از کلان‌شهرها متمایز می‌کند و بر سبک‌های فرزندپروری والدین تأثیر می‌گذارد. از نظر فرهنگی و قومی، این منطقه بیشتر تحت تأثیر فرهنگ‌های کردی و لری قرار دارد که بر ارزش‌های سنتی مانند احترام به بزرگان و ساختارهای سلسله‌مراتبی خانواده تأکید دارند. این امر با گرایش به فردگرایی در شهرهای بزرگ، تفاوت اساسی دارد. همچنین، ساختار اقتصادی ایلام که بیشتر مبتنی بر کشاورزی و خدمات

1. Bronfenbrenner

2. Contextual-Scientific Gap

Copyright ©The authors

Publisher: University of Tabriz, Tabriz, Iran

This is an open access article under the CC BY-NC 4.0 License (<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0>)

است تا صنعت، بر سرمایه فرهنگی و اولویت‌های والدین در تربیت فرزندان تأثیر می‌گذارد. علاوه بر این، ابعاد تاریخی و جغرافیایی، به ویژه تجربه دوران جنگ، ممکن است الگوهای دلبستگی و رویکردهای حمایتی والدین را به شیوه‌هایی خاص شکل داده باشد.

این تفاوت‌های ریشه‌ای نشان می‌دهند که یافته‌های پژوهشی انجام‌شده در کلان‌شهرها نمی‌تواند به سادگی به جامعه ایلام تعمیم یابد. بنابراین، پژوهش حاضر با هدف بررسی دقیق سبک‌های فرزندپروری در این بافتار بومی، به دنبال پر کردن شکاف علمی موجود در ادبیات است. این مطالعه نه تنها به درک بهتری از دینامیک‌های خانوادگی در ایلام کمک می‌کند، بلکه داده‌های لازم برای طراحی مداخلات آموزشی و حمایتی مؤثر و متناسب با نیازهای خاص این جامعه را نیز فراهم می‌سازد. به این ترتیب، پژوهش حاضر به دنبال پاسخ‌گویی به این سؤال اصلی است: الگوهای سبک‌های فرزندپروری در میان والدین شهر ایلام کدامند و متغیرهای جمعیت‌شناختی والدین (مانند سن و تحصیلات) چه نقشی در گرایش آن‌ها به این سبک‌ها دارند؟

چارچوب نظری و پیشینه پژوهش

فرزندپروری، فرایندی چندبعدی است که مجموعه‌ای از رفتارها و نگرش‌های والدین را دربرمی‌گیرد و به‌طور مستقیم بر رشد هیجانی، اجتماعی و تحصیلی فرزندان تأثیر می‌گذارد (Baumrind, 1993). شیوه تعامل والدین با فرزندان می‌تواند پیامدهایی همچون ارتقای موفقیت تحصیلی، افزایش سازگاری اجتماعی و ارتقای سلامت روان یا برعکس، بروز مشکلات رفتاری و عاطفی را به دنبال داشته باشد (Maccoby, 1984).

دارلینگ و اشتاینبرگ (۱۹۹۳) سبک‌های فرزندپروری را مجموعه نگرش‌های والدین نسبت به فرزند و تربیت او می‌دانند که فضای عاطفی خاصی را در خانواده ایجاد می‌کند. این سبک‌ها بر دو بُعد اساسی استوارند: کنترل والدین (شدت قوانین و میزان سخت‌گیری والدین) و محبت والدین (صمیمیت، حمایت و گرمی عاطفی) (Tabatabaei et al, 2014: 11).

در این چارچوب، سنخ‌شناسی بامریند همچنان بانفوذترین الگو در مطالعه سبک‌های فرزندپروری به شمار می‌رود. او بر اساس ترکیب دو بُعد «توقع/کنترل» و «گرمی/محبت» سه سبک اصلی را معرفی کرد: مقتدرانه، مستبدانه و سهل‌گیرانه. بعدها مک‌کوبی و مارتین (۱۹۸۳) این تقسیم‌بندی را بسط داده و سبک چهارمی به نام مسامحه‌کارانه را نیز شناسایی کردند (Smetnana, 2011).

بر اساس این الگو، رفتار والدین در چهار مؤلفه کلیدی تثبیت می‌شود: کنترل، انتظارات بلوغ، وضوح ارتباط و پرورش (vasiou et al, 2023: 2). از ترکیب این مؤلفه‌ها سبک‌های فرزندپروری زیر شکل می‌گیرند:

مقتدرانه: والدین هم‌زمان سطح بالایی از کنترل و محبت را نشان می‌دهند. آنها ضمن پایبندی به مقررات، استقلال و پیشرفت، فرزندان را تشویق کرده و بازخورد مثبت ارائه می‌دهند (Baumrind, 1991; Colman, 2002). چنین الگویی سبب ارتقای پشتکار، خودتنظیمی و احساس امنیت در فرزندان می‌شود.

سهل‌گیرانه: این سبک با کنترل پایین و محبت بالا مشخص می‌شود. در این سبک والدین به ندرت برای فرزندان

محدودیت تعیین می‌کنند و خواسته‌های اندکی از فرزندان دارند. پیامدهای آن می‌تواند افزایش احتمال گرایش به رفتارهای پرخطر از جمله مصرف مواد یا مشکلات انضباطی باشد (Abar, 2010؛ Shokoohi Yekta et al, 2006).

مسامحه‌کارانه: والدین در این سبک نه کنترل مؤثری اعمال می‌کنند و نه حمایت عاطفی کافی ارائه می‌دهند و معمولاً صرفاً به رفع نیازهای اولیه فرزند بسنده می‌کنند و ارتباط عاطفی اندکی با فرزندان برقرار می‌سازند. به همین دلیل، این گروه کمتر در پژوهش‌ها نمایان می‌شوند (Shokoohi Yekta et al, 2006).

مستبدانه: این سبک با کنترل بالا و محبت اندک مشخص می‌شود. والدین از شیوه‌های تنبیهی و دستوری استفاده کرده و انتظار اطاعت مطلق دارند. این الگو اغلب باعث کاهش عزت‌نفس، استقلال و رشد خلاقیت در فرزندان می‌شود (Colman, 2002).

یکی از تفاوت‌های اساسی میان سبک مقتدرانه و مستبدانه، نوع کنترل اعمال شده است. در سبک مستبدانه، کنترل، بیشتر جنبه روان‌شناختی داشته و با القای احساس گناه و شرم همراه است. در حالی که در سبک مقتدرانه، کنترل مبتنی بر توضیح، منطق و تعامل با فرزند است و والدین از سلطه روانی پرهیز می‌کنند.

اگرچه سنخ‌شناسی بامریند و بسط‌های بعدی آن چارچوبی منسجم برای توصیف و مقایسه سبک‌های والدگری فراهم آورده و از منظر نظری همچنان مرجع اصلی مطالعات فرزندپروری محسوب می‌شود، اما کاربرست و تفسیر این سبک‌ها بدون توجه به بافت اجتماعی و فرهنگی چندان سودمند نخواهد بود. به بیان دیگر، الگوهای نظری تنها زمانی می‌توانند معنا و اعتبار خود را نشان دهند که در پرتو شواهد تجربی و در بسترهای فرهنگی متفاوت مورد آزمون قرار گیرند. از همین رو، بخش قابل توجهی از پژوهش‌های اخیر کوشیده‌اند نشان دهند که چگونه مؤلفه‌های تعریف‌شده در این مدل‌ها در زمینه‌های اجتماعی مختلف بروز می‌یابند و چه پیامدهایی بر رفتار و سازگاری فرزندان برجای می‌گذارند.

برخی از پژوهش‌ها بر نقش محوری فرهنگ و بافت اجتماعی در شکل‌دهی به سبک‌های فرزندپروری تأکید دارند. نجارزاده و نصری (۱۴۰۲) در مطالعه خود با عنوان «فرهنگ و شیوه‌های فرزندپروری»، به این نکته اشاره می‌کنند که دلبستگی و روابط والد-فرزند باید در چارچوب فرهنگی که در آن شکل گرفته‌اند، درک شوند. آن‌ها هشدار می‌دهند که پدیده‌هایی که در یک فرهنگ، بهنجار تلقی می‌شوند، ممکن است در فرهنگ دیگر به عنوان آسیب در نظر گرفته شوند. بر این اساس، آنها سبک‌های فرزندپروری نامناسب را عامل اصلی ایجاد دلبستگی نایمن می‌دانند. این دیدگاه با یافته‌های میرزایی و همکارانش (۱۳۸۸) در رشت هم‌خوانی دارد. پژوهش آن‌ها نشان داد که والدین در آن منطقه یا با رویکرد سرد/طردکننده یا با حمایت افراطی، مانع از استقلال فرزندان خود می‌شوند، که این خود می‌تواند نشانه‌ای از تأثیر بافت محلی بر الگوهای رفتاری والدین باشد. این مطالعات به صورت ضمنی ضرورت یک پژوهش بومی در ایلام را توجیه می‌کنند. زیرا نشان می‌دهند که نتایج کلان‌شهری لزوماً برای سایر مناطق، قابل استناد نیست.

بخش دیگری از تحقیقات بر بررسی ارتباط بین سبک‌های فرزندپروری و پیامدهای رفتاری و اجتماعی در کودکان و نوجوانان متمرکز هستند. لی و همکارانش (۲۰۲۴) با استفاده از «نظریه پویایی‌های خانواده»، فراتر از رویکردهای سنتی، نشان دادند که عواملی چون طرد از سوی والدین و حمایت افراطی آنها می‌توانند احتمال پرخاشگری را در فرزندان افزایش دهند. در

مقابل، گرمای عاطفی والدین یک عامل بازدارنده پرخاشگری است. این یافته‌ها توسط سایر محققان نیز تأیید شده است. برای مثال، وایسو و همکارانش (۲۰۲۳) در یونان، الگوی «بسیار مقتدرانه» را با کمترین مشکلات رفتاری مرتبط دانستند. یائو (۲۰۲۳) نیز با تأکید بر تأثیر سبک‌های فرزندپروری بر مهارت‌های اجتماعی، سبک دموکراتیک را پیش‌بینی‌کننده مثبت و سبک‌های سهل‌گیرانه و ناسازگار را پیش‌بینی‌کننده منفی می‌داند. در این راستا، دوامی (۱۴۰۲) در پژوهش مروری خود، سبک مقتدرانه را به عنوان بهترین شیوه برای تربیت دختران معرفی کرده است. به طور کلی، این مطالعات در یک نقطه مشترک هستند: سبک‌های مقتدرانه و دموکراتیک با پیامدهای مثبت رفتاری-اجتماعی همراه هستند، در حالی که رویکردهای مستبدانه، سهل‌گیرانه و ناسازگار به رفتارها و مشکلات آسیب‌زا منجر می‌شوند. این تحلیل‌ها، پایه محکمی برای فرضیه‌های مربوط به تأثیر سبک‌های فرزندپروری بر پیامدهای تربیتی در پژوهش حاضر فراهم می‌کنند.

بررسی دقیق پیشینه تحقیق، دو دسته از پژوهش‌های کلیدی را در حوزه فرزندپروری مشخص کرد: دسته اول بر تأثیر بافت فرهنگی-اجتماعی بر شیوه‌های فرزندپروری تمرکز دارند، و دسته دوم پیامدهای رفتاری سبک‌های مختلف فرزندپروری را بررسی می‌کنند. پژوهش حاضر، ضمن استفاده از چارچوب‌های نظری معتبر و شواهد تجربی داخلی و خارجی گفته شده، به بررسی الگوهای فرزندپروری و عوامل جمعیت‌شناختی مؤثر بر آن در میان والدین ایلامی می‌پردازد. این رویکرد، ضمن حفظ اعتبار نظری، بستر فرهنگی محلی را نیز در تحلیل نتایج لحاظ می‌کند. یافته‌های این پژوهش می‌توانند مبنای علمی محکمی برای طراحی برنامه‌های آموزشی و مداخلات روان‌شناختی متناسب با نیازهای خانواده‌های ایلامی باشند.

روش پژوهش

این پژوهش از نوع توصیفی-پیمایشی است و از نظر هدف، کاربردی محسوب می‌شود. در پژوهش پیمایشی، محقق با هنر و علم و پرسش و مشاهده رفتارها به منظور کسب اطلاعات سروکار دارد. در گونه پژوهش‌ها، محقق شرایط فعلی را بررسی می‌کند تا مسائل جاری در پرتو آن روشن شود. او و در پی آن است تا گردآوری داده‌های کامل‌تر و مناسب‌تر درباره شرایط فعلی به شناخت کامل‌تری از وضعیت در زمان حال و آینده برسد (Azkia & Dorban-Astaneh, 2003:294).

جامعه آماری به مجموعه‌ای از افراد، اشیا یا پدیده‌هایی گفته می‌شود که حداقل در یک ویژگی مشترک باشند و محقق علاقه‌مند است یافته‌های پژوهش را به آنها تعمیم دهد (Azkia & Dorban-Astaneh, 2003: 294). جامعه آماری این پژوهش را والدین و سرپرستان خانوار شهر ایلام تشکیل می‌دهند که در بازه سنی ۲۵ تا ۶۵ سال قرار دارند و دست‌کم دارای یک فرزند ۳ تا ۱۸ ساله بوده یا پیش‌تر تجربه تربیت فرزند را داشته‌اند. مبنای انتخاب نمونه خانوارها بودند. به این صورت که پژوهشگران با مراجعه حضوری به درب منازل، از والدین در خصوص تعداد و سن فرزندان پرسش می‌کردند و در صورتی که خانوار دارای فرزند در محدوده سنی ۳ تا ۱۸ سال بود و یا تجربه تربیت فرزندان این رده سنی را داشت، پرسش‌نامه توسط یکی از والدین تکمیل می‌گردید.

با توجه به اینکه آمار دقیق و به‌روز والدین دارای فرزند در محدوده سنی ۳ تا ۱۸ سال در دسترس نبود، برای محاسبه حجم نمونه از جمعیت کل شهر ایلام استفاده شد. دلیل این انتخاب آن است که تقریباً همه خانوارهای شهری ایلام در قالب

خانوارهای معمولی (هسته‌ای یا گسترده) سکونت دارند و جامعه والدین به‌طور کامل در دل همین جمعیت جای می‌گیرند. به این ترتیب، در استفاده از فرمول کوکران، جمعیت کل شهر مبنای محاسبه قرار گرفت تا هم دقت برآوردها افزایش یابد و هم نمایندگی نمونه از کل جامعه شهری تضمین شود. برای تعیین حجم نمونه از فرمول کوکران استفاده شد و در نهایت حجم نمونه برابر با ۳۸۴ نفر محاسبه شد.

روش نمونه‌گیری به صورت خوشه‌ای چندمرحله‌ای انجام گرفت:

- خوشه‌ها: شهر ایلام دارای دو منطقه شهرداری (۱ و ۲) است.
- انتخاب محلات: از هر منطقه ۳ محله به صورت تصادفی انتخاب شد.
- انتخاب کوچه‌ها/خیابان‌ها: در هر محله، ۴ کوچه یا خیابان به صورت تصادفی انتخاب گردید.
- انتخاب خانوارها: پژوهشگران با مراجعه حضوری به منازل در هر کوچه، از نخستین خانوار آغاز کردند و به روش سیستماتیک (هر ۳ خانوار یک بار) خانوارهای واجد شرایط را انتخاب کردند. در هر کوچه حدود ۱۶ خانوار به‌طور میانگین مورد بررسی قرار گرفت تا در نهایت حجم نمونه ۳۸۴ نفر تکمیل شد.

این شیوه سبب شد نمونه‌ها به‌طور تصادفی و متوازن از میان مناطق مختلف شهر ایلام انتخاب شوند و نمایندگی مناسبی از جامعه آماری داشته باشند.

ابزار گردآوری داده در مطالعه حاضر، پرسش‌نامه استاندارد سبک‌های فرزندپروری رابینسون و همکاران (۲۰۰۱) بوده است. این پرسش‌نامه متشکل از ۳۳ گویه و سه خرده‌مقیاس اصلی است: سبک فرزندپروری مقتدرانه (۱۵ گویه)، سبک فرزندپروری سخت‌گیرانه (۱۰ گویه) و سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه (۸ گویه).

با توجه به اهداف مطالعه و بستر فرهنگی جامعه مورد بررسی، برخی از گویه‌ها با تعدیلات جزئی و ویرایشی در سطح نگارش و واژگان و بدون تغییر مفهومی بازنگری شدند تا خوانا تر و قابل فهم‌تر شوند. برای تضمین کیفیت و اعتبار محتوا، نسخه ویرایش‌شده توسط چند تن از اساتید حوزه روان‌شناسی تربیتی و علوم اجتماعی بررسی شد و روایی محتوایی و منطقی آن تأیید گردید. کارشناسان توافق داشتند که تمامی گویه‌ها به‌طور مستقیم با مؤلفه‌های سبک‌های فرزندپروری مرتبط هستند و محتوا با اهداف مطالعه همخوانی دارد. همچنین، ساختار کلی پرسش‌نامه و تطابق آن با نظریه‌های کلاسیک سبک‌های فرزندپروری نشان می‌دهد که ابزار از روایی سازه توصیفی مناسبی برخوردار است.

در ادامه شیوه عملیاتی شدن سه سبک فرزندپروری در این پژوهش در قالب پرسش‌نامه، مورد اشاره قرار گرفته است:

شماره گویه در پرسشنامه	گویه‌ها	تعریف عملیاتی	مولفه
۱ تا ۱۵	توجه به خواسته‌ها و میل فرزند قبل از انجام کار بیان احساسات و قضاوت‌ها نسبت به کارهای فرزند تشویق فرزند برای صحبت درباره مشکلات تشویق فرزند برای ابراز خود حتی در مخالفت تأکید بر دلایل و منطق پشت قوانین همدلی و آرام کردن فرزند هنگام ناراحتی تشویق فرزند هنگام انجام رفتار خوب در نظر گرفتن نظر فرزند در تصمیم‌گیری‌های خانواده اجازه ابراز نظر و احترام به آن اجازه دخالت در قوانین و مقررات خانواده توضیح ضرورت رعایت قوانین اوقات گرم و صمیمی با فرزند گوش دادن با احترام به نظرات حتی در مخالفت توضیح پیامد و نتیجه کارهای فرزند	نگرش و رفتار والدین که شامل توجه به نیازها و احساسات فرزند، تشویق، احترام به نظر او، و توضیح منطقی قوانین خانواده است.	سبک فرزندپروری مقتدرانه
۱۶ تا ۲۸	استفاده از تنبیه بدنی انتظار اطاعت بدون چون و چرا تنبیه فرزند در صورت نافرمانی محدود کردن استفاده از وسایل یا فعالیت‌های مورد علاقه فرزند برای تنبیه فریاد زدن بر سر فرزند عدم تعریف یا تشویق فرزند ایجاد ترس برای گوش دادن به والد انتقاد و سرزنش برای پیشرفت فرزند مقایسه مداوم فرزند با دیگران تنها گذاشتن فرزند برای تنبیه بزرگ‌نمایی اشتباهات فرزند دشواری در تربیت فرزند	نگرش و رفتار والدین که شامل اعمال قوانین سخت، تنبیه، انتقاد مداوم و محدود کردن آزادی فرزند است.	سبک فرزندپروری مستبدانه
۲۹ تا ۳۴	کوتاه آمدن هنگام قشقرق یا آشوب فرزند تهدید به تنبیه ولی عمل نکردن تلاش برای خوشحال نگه داشتن فرزند و جلوگیری از ناراحتی او دشواری در گفتن «نه» به درخواست‌های فرزند ایفای نقش دوست بیشتر از والد ترجیح کوتاه آمدن برای جلوگیری از درگیری مسئولیت‌های محدود به فرزند دادن	نگرش و رفتار والدین که شامل کوتاه آمدن در برابر درخواست‌ها، اجتناب از تنبیه، نادیده گرفتن محدودیت‌ها و نقش دوستانه داشتن با فرزند است.	سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه

در خصوص پایایی نیز، نتایج نشان داد که تمامی مقیاس‌ها از پایایی قابل قبول برخوردار هستند. ضریب آلفای کرونباخ برای سبک فرزندپروری مقتدرانه (۱۵ سؤال) برابر با ۰/۷۵۵، برای سبک فرزندپروری سخت‌گیرانه (۱۳ سؤال) برابر با ۰/۷۵۳ و

برای سبک فرزندپروری سهل گیرانه (۸ سؤال) برابر با ۰/۸۲۸ به دست آمد. همچنین، ضریب آلفای کل پرسشنامه (۳۴ سؤال) معادل ۰/۷۸۰ محاسبه شد. این ضرایب نشان دهنده پایایی مناسب پرسشنامه در سنجش سبک‌های مختلف فرزندپروری هستند.

برای دستیابی به اهداف پژوهش و بررسی دقیق داده‌های جمع‌آوری شده از طریق پرسشنامه، از نرم‌افزار آماری SPSS بهره گرفته شد. پس از وارد کردن داده‌ها به نرم‌افزار و انجام مراحل پاک‌سازی و کدگذاری، تحلیل‌های توصیفی شامل محاسبه فراوانی، درصد، میانگین و انحراف استاندارد برای توصیف ویژگی‌های نمونه انجام شد. در ادامه، به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش و تحلیل روابط میان متغیرها، از آزمون‌های آماری توصیفی و استنباطی متناسب بهره گرفته شد که جزئیات آنها در بخش یافته‌ها گزارش و تفسیر گردیده است. نتایج حاصل از این تحلیل‌ها، به درک بهتر از پدیده مورد مطالعه و ارائه پاسخ‌های دقیق‌تر به سؤالات و فرضیات پژوهش کمک نموده و زمینه را برای ارائه پیشنهادات کاربردی فراهم آورد.

یافته‌های پژوهش

در پژوهش حاضر، ۳۸۴ نفر از شهروندان متأهل شهر ایلام که دارای فرزندان ۳ تا ۱۸ سال بوده یا تجربه فرزندپروری داشتند، مورد مطالعه قرار گرفتند. از این میان، ۱۷۳ نفر (۴۵/۰۵) زن و ۲۱۱ نفر (۵۴/۹۵) مرد بودند. توزیع سنی شرکت‌کنندگان به این شرح بود: ۲۵ تا ۳۴ سال (۸/۲۵)، ۳۵ تا ۴۴ سال (۱۹/۸)، ۴۵ تا ۵۴ سال (۳۹/۶) و ۵۵ تا ۶۵ سال (۱۴/۸). از نظر تحصیلات هم ۲۴/۷ از آنها دارای تحصیلات دیپلم، ۹/۹ دارای تحصیلات کاردانی، ۱۹/۸ دارای تحصیلات کارشناسی، ۲۰/۸ دارای تحصیلات کارشناسی ارشد و ۲۴/۷ دارای تحصیلات دکتری بودند.

در ادامه نتایج توصیفی مطالعه در مورد سه سبک فرزندپروری در نمونه آماری مورد مطالعه آورده شده است:

جدول ۱. آماره‌های توصیفی پیرامون وضعیت سبک‌های فرزندپروری در شهر ایلام

شاخص آماری	تعداد نمونه	میانگین	انحراف معیار	میانگین خطای استاندارد
مدل				
سبک فرزندپروری مقتدرانه	۳۸۴	۴/۳۳۳۲	۰/۲۸۹۵۵	۰/۱۴۷۸
سبک فرزندپروری سخت‌گیرانه	۳۸۴	۱/۴۳۶۶	۰/۲۶۸۰۲	۰/۱۳۶۸
سبک فرزندپروری سهل‌گیرانه	۳۸۴	۳/۱۵۵۹	۰/۱۹۶۴۰	۰/۰۱۰۰۲

جدول ۲. نتایج آزمون تحلیل واریانس پیرامون وضعیت سبک‌های فرزندپروری در شهر ایلام

شاخص آماری	مجموع مربعات	درجه آزادی	میانگین مربعات	F	سطح معنی داری
مدل					
بین گروهی	۱۶۲۹/۷۵۴	۲	۸۱۴/۸۷۷	۱۲۵۸۵/۱۷۴	۰/۰۰۰
درون گروهی	۷۴/۳۹۷	۱۱۴۹	۰/۰۶۵		
کل	۱۷۰۴/۱۵۰	۱۱۵۱			

بر اساس یافته‌های فوق، سبک‌های فرزندپروری در شهر ایلام، تفاوت چشمگیری از نظر فراوانی و میانگین دارند. سبک فرزندپروری مقتدرانه با میانگین $4/3332$ در جایگاه نخست قرار دارد و نشان می‌دهد که والدین ایلامی عمدتاً از شیوه‌ای متعادل و منطقی در تربیت فرزندان خود بهره می‌برند؛ روشی که ترکیبی از محبت، حمایت عاطفی و کنترل سازنده است. در مقابل، سبک سهل‌گیرانه با میانگین $3/1559$ در مرتبه دوم قرار دارد. این عدد، نشان‌دهنده حضور قابل توجه این سبک در جامعه ایلام است، اما با فاصله‌ای نسبتاً معنادار از سبک مقتدرانه. به بیان دیگر، بخشی از والدین آزادی‌های بیشتری به فرزندان خود می‌دهند اما این سبک هنوز جایگاه غالب را ندارد. سبک فرزندپروری سخت‌گیرانه (مستبدانه) با میانگین $1/4366$ کمترین میزان را در بین سه سبک دارد که به‌وضوح بیانگر این است که استفاده از روش‌های سلطه‌جویانه و کنترل سخت توسط والدین، بسیار محدود است. به‌طور کلی، میانگین کل سه سبک برابر با $2/9752$ بوده که به میانگین نظری نزدیک است، اما توزیع نابرابر میان سبک‌ها نشان از جهت‌گیری فرهنگی خاص جامعه ایلام دارد.

یافته‌های حاصل از طریق آزمون تحلیل واریانس ANOVA به بررسی معناداری تفاوت میان این سبک‌ها پرداخته است. نتایج نشان می‌دهد که تفاوت بین میانگین سبک‌های فرزندپروری از نظر آماری بسیار معنادار است (سطح معنی‌داری = $0/000$). مقدار آماره F برابر با $12585,174$ و بسیار بالا بوده و گویای آن است که تفاوت میان سه گروه به‌هیچ‌وجه تصادفی نیست و سبک‌های فرزندپروری واقعاً به شکل متفاوتی در جامعه توزیع شده‌اند. مقدار مجموع مربعات بین‌گروهی ($1629/754$) در مقایسه با مجموع مربعات درون‌گروهی ($74/397$) نیز نشان‌دهنده آن است که بخش عمده‌ای از تغییرات داده‌ها ناشی از تفاوت میان سبک‌های فرزندپروری است، نه نوسانات تصادفی درون گروهی. این تحلیل تأیید می‌کند که تفاوت مشاهده‌شده در جدول توصیفی واقعاً قابل تعمیم بوده و باید در برنامه‌ریزی‌های فرهنگی و آموزشی مورد توجه جدی قرار گیرد.

جدول ۳. نتایج آزمون تعقیبی توکی

الگو	تفاوت میانگین	خطای معیار	سطح معنی داری	۹۵ درصد فاصله اطمینان	
				حد بالا	حد پایین
مقتدرانه	$2/89661^*$	$0/01836$	$0/000$	$2/9397$	$2/8535$
	$1/17724^*$	$0/01836$	$0/000$	$1/2203$	$1/1341$
مستبدانه	$-2/89661^*$	$0/01836$	$0/000$	$-2/8535$	$-2/9397$
	$-1/71937^*$	$0/01836$	$0/000$	$-1/6763$	$-1/7625$
سهل‌گیرانه	$-1/17724^*$	$0/01836$	$0/000$	$-1/1341$	$-1/2203$
	$1/71937^*$	$0/01836$	$0/000$	$1/7625$	$1/6763$

تحلیل نتایج آزمون تعقیبی توکی نشان می‌دهد که در شهر ایلام، تفاوت آماری معناداری ($p=0/000$) در میانگین استفاده از سه سبک فرزندپروری مقتدرانه، مستبدانه و سهل‌گیرانه وجود دارد (سطح اطمینان $99/9\%$).

- سبک مقتدرانه به‌طور معناداری بیشترین میزان استفاده را در مقایسه با سبک‌های مستبدانه (اختلاف میانگین $2/89$ واحد) و سهل‌گیرانه (اختلاف میانگین $1/17$ واحد) دارد.

- سبک مستبدانه کمترین میزان استفاده را در مقایسه با سبک‌های مقتدرانه (اختلاف میانگین $-۲/۸۹$ واحد) و سهل‌گیرانه (اختلاف میانگین $-۱/۷۱$ واحد) نشان می‌دهد.
- سبک سهل‌گیرانه میزان استفاده‌ای بین دو سبک دیگر دارد و به طور معناداری بیشتر از سبک مستبدانه (اختلاف میانگین $۱/۷۱$ واحد) اما کمتر از سبک مقتدرانه (اختلاف میانگین $-۱/۱۷$ واحد) به کار می‌رود.
- این یافته‌ها حاکی از آن است که سبک فرزندپروری مقتدرانه، که بر تعادل بین محبت، نظارت و استقلال فرزندان تأکید دارد، در میان والدین ایلامی رایج‌تر است. در حالی که سبک مستبدانه کمترین رواج را دارد. این نتایج با آزمون t تک‌نمونه‌ای نیز همسو بوده و نشان‌دهنده گرایش فرهنگی تربیتی در ایلام به سمت تعامل اقتدارگرایانه است.

نگرش به سبک‌های فرزندپروری بر اساس جنسیت

جدول ۴. نتایج تی دو نمونه مستقل پیرامون سبک‌های فرزندپروری بر حسب تحصیلات در شهر ایلام

سبک فرزندپروری	جنسیت	میانگین (M)	انحراف معیار (SD)	T	p
مقتدرانه	زن	۴/۲۹۲۹	۰/۳۰۴۰	-۲/۴۸	۰/۰۱۳
	مرد	۴/۳۶۶۲	۰/۲۷۳۴		
مستبدانه	زن	۱/۴۶۴۵	۰/۲۶۸۴	۱/۸۵	۰/۰۶۴
	مرد	۱/۴۱۳۶	۰/۲۶۶۲		
سهل‌گیرانه	زن	۳/۱۵۲۵	۰/۱۶۳۹	-۰/۳۱۳	۰/۷۵۵
	مرد	۳/۱۵۸۸	۰/۲۱۹۹		

بررسی نتایج آزمون تی دو نمونه مستقل نشان داد که تنها در سبک فرزندپروری مقتدرانه تفاوت معناداری میان والدین زن و مرد وجود دارد. به این معنا که پدران با میانگین بالاتر ($M=۴/۳۶۶۲$) نسبت به مادران ($M=۴/۲۹۲۹$) گرایش بیشتری به این سبک داشتند ($t=۰/۰۱۳$, $p=۲/۴۸$). در دو سبک دیگر یعنی مستبدانه و سهل‌گیرانه، هرچند تفاوت‌های اندکی در میانگین‌ها مشاهده شد، اما این اختلاف‌ها از نظر آماری معنادار نبودند ($p>۰/۰۵$). بنابراین می‌توان گفت جنسیت تنها در گرایش به سبک مقتدرانه اثرگذار است و در نگرش به سبک‌های مستبدانه و سهل‌گیرانه تفاوت چشمگیری بین والدین زن و مرد وجود ندارد.

نگرش به سبک‌های فرزندپروری بر اساس سن

جدول ۵. نتایج تحلیل واریانس (ANOVA) سبک‌های فرزندپروری بر حسب سن در شهر ایلام

سبک فرزندپروری	گروه سنی (سال)	N	میانگین (M)	انحراف معیار (SD)	F	p
مقتدرانه	۲۵-۳۴	۹۹	۴/۳۱۹۹	۰/۲۸۰۱	۵۱/۷۵۰	<۰/۰۰۱
	۳۵-۴۴	۷۶	۴/۶۱۶۷	۰/۰۲۹۱		
	۴۵-۵۴	۱۵۲	۴/۲۸۳۳	۰/۲۳۳۵		
	۵۵-۶۵	۵۷	۴/۱۱۱۱	۰/۳۴۸۸		
مستبدانه	۲۵-۳۴	۹۹	۱/۲۹۷۵	۰/۱۳۵۵	۹۹/۵۱۳	<۰/۰۰۱
	۳۵-۴۴	۷۶	۱/۱۸۱۸	۰/۰۰۰۰		
	۴۵-۵۴	۱۵۲	۱/۵۹۰۹	۰/۲۳۷۰		

		۰/۳۰۲۷	۱/۶۰۶۱	۵۷	۵۵-۶۵	
<۰/۰۰۱	۳۷/۹۴۷	۰/۰۰۰۰	۳/۱۲۵۰	۹۹	۲۵-۳۴	سهل‌گیرانه
		۰/۱۶۳۵	۳/۰۳۱۳	۷۶	۳۵-۴۴	
		۰/۲۰۲۶	۳/۲۶۵۶	۱۵۲	۴۵-۵۴	
		۰/۲۳۷۸	۳/۰۸۳۳	۵۷	۵۵-۶۵	

نتایج تحلیل واریانس نشان داد که سن والدین در نگرش به هر سه سبک فرزندپروری نقش معناداری دارد ($p < ۰/۰۰۱$). در سبک مقتدرانه، بالاترین میانگین در گروه سنی ۳۵-۴۴ سال مشاهده شد ($M=۴/۶۱۶۷$) که بیانگر گرایش قوی والدین میانسال به این سبک است؛ در حالی که پایین‌ترین میانگین به گروه ۵۵-۶۵ سال تعلق داشت ($M=۴/۱۱۱۱$). در سبک مستبدانه، والدین ۳۵-۴۴ سال کمترین گرایش را نشان دادند ($M=۱/۱۸۱۸$) و این میزان در گروه‌های مسن‌تر، به‌ویژه ۵۵-۶۵ سال ($M=۱/۶۰۶۱$)، افزایش یافت. در سبک سهل‌گیرانه، بیشترین گرایش در گروه ۴۵-۵۴ سال ($M=۳/۲۶۵۶$) و کمترین در گروه ۳۵-۴۴ سال ($M=۳/۰۳۱۳$) گزارش شد. این نتایج نشان می‌دهد که والدین میانسال تمایل بیشتری به سبک مقتدرانه دارند، در حالی که گرایش به سبک مستبدانه با افزایش سن تقویت می‌شود و سبک سهل‌گیرانه بیشتر در گروه‌های میانی سنی (۴۵-۵۴ سال) رایج است.

نگرش به سبک فرزندپروری بر حسب میزان تحصیلات والدین

جدول ۶. نتایج تحلیل واریانس (ANOVA) سبک‌های فرزندپروری بر حسب تحصیلات در شهر ایلام

p	F	انحراف معیار (SD)	میانگین (M)	سطح تحصیلات	سبک فرزندپروری
<۰/۰۰۱	۵۸/۲۴۳	۰/۲۲۴۳	۴/۱۳۳۳	دیپلم	مقتدرانه
		۰/۳۷۱۶	۴/۲۳۳۳	فوق‌دیپلم	
		۰/۲۳۴۹	۴/۳۶۶۷	کارشناسی	
		۰/۲۷۲۰	۴/۲۵۳۳	کارشناسی ارشد	
		۰/۰۲۶۸	۴/۶۱۳۳	دکتری	
<۰/۰۰۱	۱۳۹/۸۹۳	۰/۰۳۶۶	۱/۷۴۵۵	دیپلم	مستبدانه
		۰/۳۲۲۵	۱/۵۰۰۰	فوق‌دیپلم	
		۰/۲۷۴۵	۱/۴۵۴۵	کارشناسی	
		۰/۱۳۷۱	۱/۳۲۵۰	کارشناسی ارشد	
		۰/۰۰۰۰	۱/۱۸۱۸	دکتری	
<۰/۰۰۱	۲۰۹/۴۴۷	۰/۰۶۱۶	۳/۳۰۰۰	دیپلم	سهل‌گیرانه
		۰/۰۶۳۳	۳/۱۸۷۵	فوق‌دیپلم	
		۰/۱۰۹۰	۳/۳۱۲۵	کارشناسی	
		۰/۰۰۰۰	۳/۱۲۵۰	کارشناسی ارشد	
		۰/۱۸۴۷	۲/۹۰۰۰	دکتری	

نتایج تحلیل واریانس نشان داد که سطح تحصیلات والدین، تأثیر معناداری بر نگرش آن‌ها نسبت به هر سه سبک فرزندپروری دارد ($p < ۰/۰۰۱$). در سبک مقتدرانه، گرایش والدین با افزایش سطح تحصیلات بیشتر شده و بالاترین میانگین در

گروه دکتری ($M=4/6133$) مشاهده شد. در سبک مستبدانه، روند معکوس دیده شد؛ به گونه‌ای که والدین با تحصیلات پایین‌تر، به‌ویژه دیپلم ($M=1/7455$)، بیشترین گرایش را به آن داشتند. در حالی که والدین دارای تحصیلات دکتری کمترین گرایش را به این نشان دادند ($M=1/1818$). در سبک سهل‌گیرانه نیز الگوی کاهشی با افزایش سطح تحصیلات به چشم می‌خورد. بالاترین میانگین مربوط به گروه کارشناسی ($M=3/3125$) و پایین‌ترین متعلق به گروه دکتری ($M=2/9000$) بود. به‌طور کلی، یافته‌ها بیانگر آن است که افزایش سطح تحصیلات والدین با تقویت سبک مقتدرانه و کاهش گرایش به سبک‌های مستبدانه و سهل‌گیرانه همراه است.

بحث و نتیجه‌گیری

با وجود شناخت نسبی از الگوهای کلی سبک‌های فرزندپروری، تنوعات فرهنگی و منطقه‌ای می‌توانند منجر به تفاوت‌هایی در میزان شیوع و نگرش نسبت به این سبک‌ها شوند. پژوهش حاضر با هدف بررسی ویژگی‌های انواع سبک فرزندپروری در میان والدین شهر ایلام انجام شده و به دنبال پاسخ به این سؤالات اساسی است که کدام سبک فرزندپروری در این جامعه رایج‌تر است و آیا عوامل جمعیت‌شناختی نظیر جنسیت، سن و سطح تحصیلات والدین بر نگرش آن‌ها نسبت به این سبک‌ها تأثیرگذار است یا خیر. یافته‌ها نشان می‌دهد که سبک فرزندپروری مقتدرانه رایج‌ترین سبک در میان والدین ایلامی است که حاکی از یک گرایش فرهنگی مثبت در این منطقه است. با این حال، حضور قابل توجه سبک سهل‌گیرانه و تأثیر معنادار عوامل جمعیت‌شناختی بر نگرش والدین، ضرورت توجه به ویژگی‌های خاص فرهنگی و اجتماعی این منطقه در طراحی برنامه‌های آموزشی و مداخلات مرتبط با فرزندپروری را آشکار می‌سازد. در ادامه، به تفصیل به بررسی یافته‌های پژوهش در خصوص شیوع سبک‌های فرزندپروری و نقش عوامل جمعیت‌شناختی در نگرش والدین ایلامی پرداخته خواهد شد.

یافته پژوهش حاضر مبنی بر غالب بودن سبک فرزندپروری مقتدرانه با میانگین $4/3332$ در میان والدین ایلامی، همسو با نتایج مطالعه مروری دو‌می (۱۴۰۲) است. دوامی نیز با بررسی متون روان‌شناسی به این نتیجه رسیده است که سبک مقتدرانه، بهترین شیوه فرزندپروری به ویژه برای دختران است. زیرا ضمن تعیین محدودیت‌ها، فضایی برای استقلال فراهم می‌کند و منجر به شکل‌گیری افراد سالم‌تر با روابط اجتماعی بهتر می‌شود. این هم‌راستایی می‌تواند نشان‌دهنده یک درک و پذیرش نسبی از مزایای این سبک در فرهنگ ایرانی باشد.

از سوی دیگر، مطالعه میرزایی و همکاران (۱۳۸۸) در شهر رشت، نتایج متفاوتی را نشان می‌دهد. آن‌ها دریافتند که والدین رشتی بیشتر به سبک‌های سرد و طردکننده یا حمایت بیش از حد گرایش دارند که مانع استقلال فرزندان می‌شود. این تفاوت منطقه‌ای بر اهمیت در نظر گرفتن تنوعات فرهنگی و اجتماعی در بررسی سبک‌های فرزندپروری تأکید می‌کند و نشان می‌دهد که نمی‌توان یک الگوی واحد برای تمام مناطق ایران در نظر گرفت. یافته پژوهش حاضر در ایلام، از این منظر، یک گرایش مثبت فرهنگی را نشان می‌دهد که نیازمند حفظ و تقویت است.

در سطح بین‌المللی، مطالعه و/سیو و همکاران (۲۰۲۳) در یونان نیز بر اهمیت سبک مقتدرانه تأکید دارد. آن‌ها با شناسایی چهار الگوی فرزندپروری، دریافتند که الگوی «بسیار مقتدرانه» کمترین ارتباط را با مشکلات رفتاری کودکان دارد. این یافته،

اعتبار جهانی مزایای سبک مقتدرانه را تقویت می‌کند و نشان می‌دهد که تعادل بین قاطعیت و پاسخ‌گویی، یک اصل اساسی در تربیت فرزندان سالم است. همچنین، مطالعه یائو (۲۰۲۳) نشان می‌دهد که سبک فرزندپروری دموکراتیک (که مشابه سبک مقتدرانه است) با رشد مهارت‌های اجتماعی کودکان خردسال ارتباط مثبت دارد، در حالی که سبک‌های سهل‌گیرانه و مستبدانه ارتباط منفی دارند.

حضور قابل توجه سبک سهل‌گیرانه با میانگین $3/1559$ در میان والدین ایلامی، نشان‌دهنده یک چالش بالقوه است. اگرچه این سبک ممکن است استقلال اولیه را تشویق کند، اما عدم وجود ساختار و حدود کافی می‌تواند منجر به مشکلاتی در نظم‌پذیری و مسئولیت‌پذیری فرزندان شود. این یافته با دیدگاه شکوهی یکتا و همکاران (۱۳۸۵) همخوانی دارد که گرایش به مصرف مواد مخدر و رفتارهای ضداجتماعی را در فرزندان تربیت‌شده با سبک سهل‌گیرانه بیشتر می‌دانند.

محدودیت نسبی سبک مستبدانه با کمترین میانگین ($1/4366$) یک یافته مثبت تلقی می‌شود. مطالعه سرور (۲۰۱۶) نشان می‌دهد که سبک مستبدانه به دلیل اعمال قدرت بیش از حد، منجر به سرکشی و مشکلات رفتاری در نوجوانان می‌شود. یافته پژوهش حاضر در ایلام نشان می‌دهد که والدین این منطقه تا حد زیادی از این رویکرد اجتناب می‌کنند.

تأثیر جنسیت والدین بر نگرش به سبک مقتدرانه (نگرش مثبت‌تر پدران) می‌تواند ناشی از نقش‌های جنسیتی سنتی باشد. این یافته، همان‌طور که در متن نیز اشاره شد، فرصتی برای طراحی مداخلات آموزشی هدفمند برای مادران به منظور تقویت نگرش مثبت آن‌ها نسبت به این سبک فراهم می‌کند.

تغییرات نگرش به سبک‌های فرزندپروری با افزایش سن والدین نیز حائز اهمیت است. اوج‌گیری گرایش به سبک مقتدرانه در میان‌سالی و افزایش گرایش به سبک مستبدانه با افزایش سن، نشان‌دهنده تأثیر تجربه‌های زندگی و تغییر در باورهای تربیتی است. این امر ضرورت طراحی برنامه‌های آموزشی متناسب با گروه‌های سنی مختلف والدین را برجسته می‌سازد.

ارتباط مثبت و معنادار بین افزایش سطح تحصیلات والدین و تمایل به سبک مقتدرانه، یکی از مهم‌ترین یافته‌های پژوهش است. این یافته با نتایج ضمنی مطالعه ویلکنز و لیونز (۲۰۱۴) همسو است که نشان می‌دهد سرمایه فرهنگی خانواده (که تحصیلات والدین می‌تواند بخشی از آن باشد) بر شیوه فرزندپروری و در نهایت بر رفتار و نگرش نوجوانان تأثیرگذار است. همچنین، یافته‌های پژوهش حاضر تأکید می‌کند که ارتقای سطح تحصیلات والدین می‌تواند نقش مهمی در بهبود کیفیت فرزندپروری در جامعه ایلام ایفا کند.

جمع‌بندی و پیشنهادات

نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که سبک فرزندپروری مقتدرانه رایج‌ترین رویکرد در میان والدین شهر ایلام است که یک گرایش فرهنگی مثبت و سازنده محسوب می‌شود. با این حال، شیوع قابل توجه سبک سهل‌گیرانه و تأثیر معنادار عوامل جمعیت‌شناختی مانند جنسیت، سن و سطح تحصیلات بر نگرش والدین، لزوم توجه به تفاوت‌های فرهنگی و اجتماعی این منطقه را در مداخلات مرتبط با فرزندپروری آشکار می‌سازد.

با توجه به یافته‌های پژوهش، پیشنهاد می‌شود برنامه‌های آموزشی والدین در ایلام به صورت هدفمند و با در نظر گرفتن ویژگی‌های جمعیتی آن‌ها، به ویژه سطح تحصیلات، سن و جنسیت طراحی شوند. این رویکرد می‌تواند اثربخشی برنامه‌ها را به طور چشمگیری افزایش دهد و به تقویت سبک مقتدرانه و کاهش گرایش به سبک‌های سهل‌گیرانه و مستبدانه کمک کند.

این پژوهش با اتکا به پرسش‌نامه‌ها و گزارش‌های خود والدین انجام شده است که می‌تواند محدودیت‌هایی در دقت داده‌ها ایجاد کند. از این رو، برای درک عمیق‌تر باورها و ارزش‌های فرهنگی مؤثر بر سبک‌های فرزندپروری در این منطقه، انجام مطالعات کیفی بیشتر، مانند مصاحبه‌های عمیق، ضروری به نظر می‌رسد. همچنین، پیشنهاد می‌شود پژوهش‌های آینده به بررسی تأثیر سبک‌های فرزندپروری بر نتایج روان‌شناختی و تحصیلی کودکان در این منطقه بپردازند تا تصویری جامع‌تر از این موضوع ارائه شود.

References

- Abar, B., Carter, K. L., & Winsler, A. (2009). The effects of maternal parenting style and religious commitment on self-regulated study in a precollege sample. *Learning and Individual Differences*, 20, 25-29. DOI: 10.1016/j.adolescence.2008.03.008.
- Azkiya, M., & Darban Astaneh, A. (2003). *Ravash-haye Karbordi-ye Tahghigh*, [Applied research methods]. Keyhan Publications. (In Persian)
- Baumrind, D. (1991a). *Effective Parenting during the early adolescent transition* In P. A. Cowan & E. M. Hetherington (Eds.), *Family transitions* (Vol. 2, PP. 111-163). Hillsdale NJ: Erlbaum .
- Baumrind, D. (1991b). The influence of parenting style on adolescent competence and substance use. *Journal of Early Adolescence*, 11(1), 56-95 .
- Baumrind, D. (1993) The average expectable environment is not good enough: A response to Scarr. *Child Development*, 64, 1299-1317. <http://dx.doi.org/10.2307/1131536>
- Colman, R. A. (2002). Attachment security and problem solving behaviors of mothers and children. *Merrill-Palmer Quarterly*, 48(4), 337-359.
- Davami, A. (2023). The role of mothers' parenting styles, family cultural capital, and social skills in girls' upbringing. *Nashriye-ye Elmi-ye Ravanshenasi-ye Farhangi-ye Zan*, [Scientific Journal of Cultural Psychology of Women]. <https://doi.org/10.22034/jwcp.2023.705619> (In Persian)
- Li, X., Shi, K., Zhang, J., Cao, T., & Guo, C. (2024). A family dynamics theory perspective on parenting styles and children's aggressive behavior. *BMC Psychology*. <https://doi.org/10.1186/s40359-024-02217-3>
- Maccoby, E. E. (1984). Socialization and developmental change. *Child Development*, 55, 517-528.
- Mirzaei, M., Chehrazad, M. M., & Yaghoubi, Y. (2009). Parenting styles of parents in Rasht city. *Do Faslname-ye Daneshkade-haye Parastari va Mamayi-ye Ostane Gilan*, [Gilan Nursing and Midwifery Faculty Biannual Journal], 19(61). (In Persian)
- Najjarezadeh, T., & Nasri, M. (2023). Culture and parenting styles (with emphasis on Baumrind's attachment styles). *Faslname-ye Pazhuheshname-ye Motale'at-e Rahbordi-ye Olum-e Ensani va Eslami*, [Journal of Strategic Studies in Humanities and Islamic Sciences], 5(58). (In Persian)

- Robinson, C. C., Mandleco, B., Olsen, S. F., & Hart, C. H. (2001). *The parenting style and dimensions Questionnaire (PSQD)*. In B. F. Perlmutter, J. Touliatos, & G. W. Holden (Eds.), *Handbook of family measurement techniques: Vol 3. Instrument & index* (pp. 319-353). Thousand Oaks: Sage .
- Sarwar, S. (2016). Influence of Parenting Style on Children's Behaviour. *Journal of Education and Educational Development*, 3(2).
- Shokoohi-Yekta, M., Parand, A., & Faghihi, A. N. (2006). A comparative study of parenting styles. *Nashriye-ye Tarbiat-e Eslami*, [*Journal of Islamic Education*], 2(3). (In Persian)
- Smetnana, J. G. (2011). *Adolescents, families and social development: How teens construct their worlds*. West Sussex, England: Wiley-Blackwell .
- Tabatabaei, S. A., Fazli, R., & Yarali, J. (2014). Investigating the relationship between parents' parenting styles with academic achievement and behavioral disorders of elementary school students. *Faslname-ye Khanevadeh va Pazhuhesh [Journal of Family and Research]*, 18.doi: 20.1001.1.26766728.1392.10.1.1.4 (In Persian)
- Vasiou, A., Kassis, W., Krasanaki, A., Aksoy, D., Favre, C. A., & Tantaros, S. (2023). Exploring Parenting Styles Patterns and Children's Socio-Emotional Skills. *Children*, 10(11), . <https://doi.org/10.3390/children1007-1126>.
- Yao, R. (2023). *Effects of parenting styles on young children's social skills*. SHS Web of Conferences, 174, 08004. DOI:10.1051/shsconf/202317101017.

